the southeast to the northwest and 45 m long in the direction from northeast to the southwest. It seems that in this part of the earth pile the body(-ies) was(were) buried, but it is unclear when these graves were destroyed by "archaeologists". In other parts of the earth pile in the pits of different size neither burned bones nor any other finds were found. This barrow seems to be contemporaneous togethen with other barrows explored on this site, and it is dated to the 9th–12th centuries.

PADUOBĖS–ŠALTALIŪNĖS III GRUPĖS PILKAPYNAS

Valdas STEPONAITIS

2002 m. buvo pratęsti Paduobės–Šaltaliūnės (Švenčionių r.) III grupės ardomų pilkapių tyrinėjimai, LNM pradėti 1987 m. (žr. *ATL 1986 ir 1987 metais,* V., 1988, p. 61–63; *ATL 1988 ir 1989 metais,* V., 1990, p. 61–62; *ATL 1990 ir 1991 metais,* V., 1992, t. 1, p. 124–127; *ATL 1992 ir 1993 metais,* V., 1994, p. 112–113; *ATL 1994 ir 1995 metais,* V., 1996, p. 83–84; *ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 205–206; *ATL 2000 metais,* V., 2002, p. 76; *ATL 2001 metais,* V., 2002, p. 96–97). 2002 m. tyrinėjimų metu buvo ištirtas ardomas pilkapis 12.

Pilkapis 12 yra Š pilkapyno dalyje, sodybos kieme, apsuptas ūkinių pastatų bei stipriai apardytas įvairių ūkinių darbų metu (PR pilkapio dalis visiškai sunaikinta). Išlikusios pilkapio dalies sampilo skersmuo – apie 12 m, aukštis – 0,6 m. Pilkapis supiltas iš aplinkinio smėlio su apardyto akmenų vainiko liekanomis V ir ŠV pilkapio pusėje, keliolika akmenų buvo ŠR pilkapio dalyje ir griovyje. Aplink pilkapį nebuvo vientiso griovio: V–Š–ŠR dalyje aplink pilkapį buvo lėkštas griovys su keliomis gilesnėmis duobėmis jame. Griovio plotis – 1,4–2,2 m, gylis – iki 0,8 m, jis užpildytas tamsiai rudu smėliu. Pilkapio skersmuo su grioviu – 15 m. Nukasus sampilą, pilkapio pagrindo lygyje tarp griovio ir pilkapio centro išryškėjo 2 duobių kontūrai: viena – 6 m ilgio, iki 2 m pločio, kita – 3 m ilgio (dalis suardyta), apie 2 m pločio. Šios duobės įrengtos pilkapio pagrindo įgilinimuose į įžemį – duobės iškastos įžemyje, o paskui jų paviršius išdegintas kartu su pilkapio paviršiumi (panašios duobės fiksuotos ir pilkapyje 11, tik be akmenų vainiko). Pilant sampilą vienoje duobėje sukrauta apie 5 m ilgio (dalis suardyta) akmenų sienelė. Geriau išliko 2 m ilgio sienelės dalis, kuri giliausioje duobės vietoje krauta iš 3 aukštais vienas ant kito sudėtų akmenų, kiek arčiau išorinio duobės krašto. Duobės galuose, kylančiuose į viršų, buvo viena neištisinė akmenų eilė. Atrodo, kad akmenys naudoti pilant pilkapį norint padidinti sampilą. Kitoje duobėje akmenų užtvaro nebuvo, tik keli pavieniai akmenys. Pilant sampilą duobės užsipildė sampilo smėliu, o viršutiniai jų akmenys buvo akmenų vainiko tęsinys.

Pilkapyje ant pagrindo rasti 4 sudegintų mirusiųjų kapai, dar vieno suardyto degintinio kapo liekanų buvo rasta suardytoje pilkapio dalyje. Degintinis kapas 1 buvo įrengtas PV pilkapio pakraštyje, dalinai perkasant pilkapio pagrindą. Palaikų likučiai iš laužavietės surinkti gana kruopščiai (didesnė dalis) ir kompaktiškai supilti į 89 cm ilgio, 19–36 cm pločio, iki 10 cm aukščio krūvelę. Kapas orientuotas 20° kampu. Tarp degintų kauliukų

surasti 7 žalvariniai smulkūs įvijų ar žiedų fragmentai ir 2 susilydžiusių stiklo(?) karoliukų(?) fragmentai. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis (tyrė VU MF doc. R. Jankauskas), tai greičiausiai 25–35 m. vyro kapas. Degintinis kapas 2 buvo 0,62 m į ŠR nuo kapo 1, įrengtas ant pilkapio pagrindo. Palaikų likučiai iš laužavietės surinkti gana kruopščiai (didesnė dalis) ir kompaktiškai supilti į pailgą 62 cm ilgio, 18–24 cm pločio, iki 8–10 cm aukščio krūvelę. Kapas taip pat orientuotas 20° kampu. Kape rastas molinis žemo cilindro formos verpstukas su suapvalinta briaunele ir dviem grioveliais ant šono bei kiek deformuotas žalvarinis žiedelis. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis, palaikai greičiausiai yra 20–40 m. moters. Degintinis kapas 3 rastas centrinėje pilkapio dalyje, įkastas į sampilą, perkasant ir pilkapio pagrindą. Sampile išsiskyrė 110 cm ilgio, 40–45 cm pločio kapo kontūras, kuriame į pailgą 88 cm ilgio, 20–25 cm pločio, iki 9 cm aukščio krūvelę kompaktiškai supilti aukštoje temperatūroje (didelėje laužavietėje) kremuoti kaulai, kurie iš laužavietės surinkti beveik visi. Kapas orientuotas 75° kampu. Jo R dalyje vienas šalia kito buvo padėta apdegusi yla ir molinis žemo cilindro formos verpstukas kiek įgaubtais galais. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis palaikai greičiausiai yra 25–40 m. vyro; tam priešt arautų kapo įkapės, įprastai priskiriamos moterų palaidojimams. Degintinis kapas 4 savo laidosena skiriasi nuo kitų pilkapio kapų – jis buvo apdėtas akmenų vainiku. Kapas įrengtas centrinėje pilkapio dalyje, ant ryškiau neišsiskiriančio pilkapio pagrindo. Kremuoti kaulai buvo supilti į 43 cm ilgio, 17–23 cm pločio, iki 8–12 cm krūvelę. Aplink ją buvo sudėti 7 akmenys, kurie sudarė stačiakampio formos 110x70–85 cm dydžio konstrukciją (deja, P kapo galas suardytas, todėl neaišku, ar ten buvo dar vienas akmuo). 35x20x13, 29x18x11–15, 32x14x7–12 cm ir pan. dydžio akmenys sudėti su tarpais statmenai ar kiek atlošti į išorę, per 10–25 cm atstumą nuo degintų kauliukų krūvos. PR degintų kauliukų krūvelės pakraštyje viena šalia kitos buvo sudėtos 2 ylos, 3 verpstukai. Ketvirtas verpstukas, žalvarinis įvijinis žiedas, žiedo ar įvijos, stiklinio(?) karolio fragmentai buvo rasti įvairiose kapo vietose tarp degintų kauliukų. Tarp jų taip pat rasta apie 50 smulkių, iki 3–4 mm dydžio perdegusių, suaižėjusių žalvario lašų. Verpstukai skirtingi: trys dvigubo nupjauto kūgio formos, tačiau kiek skirtingais šonais, vienas jų – su įdubimais galuose, ketvirtasis – žemo cilindro formos. Jo šonai – suapvalinta briaunele ir dviem grioveliais šalia jos. Įvijinio žiedo lankelis puoštas trikampėlių ornamentu. Remiantis antropologinių tyrimų duomenimis, kape palaidotas 6 metų +/– 24 mėn. vaikas. PR suardytoje sampilo dalyje surinkta nedaug visiškai perdegusių kauliukų. Tai suardyto degintinio kapo 5 liekanos. Pagal antropologinių tyrimų duomenis tai suardytas brandaus amžiaus asmens (daugiau nei 40 m.) palaidojimas.

Pagal bendrą pilkapio struktūrą ir tiksliau sunkiai datuojamus radinius pilkapį galima datuoti viduriniuoju geležies amžiumi.

Radiniai perduoti į LNM.

PADUOBĖ – ŠALTALIŪNĖ GROUP 3 BARROW CEMETERY

In 2002 in the Paduobė – Šaltaliūnė (Švenčioniai district) Group 3 barrow cemetery, destroyed barrow 12 was explored. The barrow was 12 m in diameter, 0.6 m high and it had fragments of a stone circle and a trench around the earth pile. On the foundation of barrow, 4 cremation graves with burial items were found, as well as remains of a destroyed grave. According to the finds and the general structure of barrow, it can be dated to the Middle Iron Age.